

Egypten:

Facklig kamp möter motstånd

I skuggan av de politiska omvälvningarna i Egypten görs försök att organisera fria fackföreningar. Det är dock ett svårt arbete, konstaterar Fatma Ramadan från EFITU:

– Under Mursis tid som president så sade de att kommunister låg bakom strejkerna och nu säger de istället att det är Muslimska brödraskapet.

Text och bild: Hanna Sistik

Ropen hörs redan utanför grindarna till Egyptiska Järn- och Stålfabriken. ”Vi vill ha vår bonus före konstitutionen” skanderar ett hundratal arbetare framför den vita fackföreningsbyggnaden på det enorma industriområdet.

Det är en solig, kall morgon i december i Helwan, en förort i södra Kairo där arbetarna under december månad tagit kontrollen över landets största stålproducerande anläggning. Mahmoud Abduldaim, 37-årig arbetare vid stålföretaget, säger att den statliga fabriken gått på en bråkdel av sin kapacitet under flera år. Arbetarna misstänker att vanskötsel och otillräckliga leveranser av kol är en medveten strategi för att bana väg för privatisering. De vill att företagsledningen utreds för korrupcion och dessutom vill de ha ut sina bonusar som hållits inne i 16 månader. Arbetarna är också missnöjda med facket.

– Ledningen handplockar och avlönar de fackliga representanterna. Vi känner inte att de representerar oss, säger Mahmoud Abduldaim.

Den egyptiska arbetarrörelsen har länge kontrollerats av det statligt styrda *Egyptian Trade Union Federation*, ETUF. Efter revolutionen år 2011 växte de fria facken i antal från fyra till drygt 1 000 men de har i praktiken varit tandlösa då de inte har kunnat ta ut medlemsavgifter. Utvecklingen har gått i stå i väntan på en ny lag om fackföreningar, vilken försenats av den politiska turbulensen. Nu finns äntligen ett lagförslag men det kommer troligtvis inte att behand-

las förrän efter parlamentsvalet som ska hållas senare i år.

De statsanställda i Egypten har fortsatt att tvångsanslutas till ETUF. I brist på fungerande dialog mellan fackföreningar och arbetsgivare har antalet strejker istället briserat. Sedan revolutionen för tre år sedan har fler strejker genomförts än de 3 400 strejkerna under Hosni Mubaraks sista decennium vid makten.

Problemet är att de avtal som tvingas fram ofta bryts av arbetsgivaren, utan några större konsekvenser. Det säger Fatma Ramadan, styrelsemedlem i den fria fackliga paraplyorganisationen EFITU, som bildades i samband med revolutionen. Hon tar företaget Farco Pharmaceutical i Alexandria som exempel:

– De anställda nådde en överenskommelse med ägaren 2011 men nu börjar han backa.

Arbetarna skulle få en del av vinsten från och med september 2013 men sedan ändrade sig ägaren i sista stund. I Sverige skulle ett sådant fall hamna i domstol men då Egyptens rättskipande myndigheter lämnar mycket övrigt att önska så gick de anställda istället på nytt ut i strejk.

– De hotas varje dag och blir rapporterade till polisen, berättar Fatma Ramadan.

Hon är besviken över att det har tagit så lång tid att få igenom den nya fackföreningslagen och anser att regeringen avsiktligt motverkar arbetarrörelsens uppbyggnad i Egypten.

– Vi i fackföreningarna är svaga och är hela tiden under attack, säger hon.

Fatma Ramadan är också missnöjd med den nya konstitutionen som antogs med en rungende majoritet i folkomröstning den 15 januari. Bland annat har den regel som garanterar bönder och arbetare hälften av platserna i parlamentet, en kvarleva från Gamal Abder Nassers tid som president 1956–1970, tagits bort.

– Vi hade snarare hoppats på att den

»Vi vill ha vår bonus före konstitutionen.«

Sedan Hosni Mubarak störtades år 2011 har tusentals strejker genomförts i Egypten.

Mahmoud Abduldaim har jobbat sju år i stålfabriken i Helwan i södra Kairo och deltar i strejken.

Yousef Qaryouti från Brasilien är ILO:s chef i Egypten.

regeln skulle implementeras efter revolutionen, säger hon.

Tidigare "representerades" bönderna i stället av affärsmän som ägde mark, berättar Fatma Ramadan.

Hon vänder sig också mot att den ekonomiska och sociala församlingen, en viktig plattform för dialog mellan anställda, arbetsgivare och staten, har avskaffats.

På organisationen *Egyptian Initiative for Personal Rights*, EIPR, menar arbetsrättsforskaren Shaheer George att Egypten är i desperat behov av plattformar för konsensusbyggande.

– Regeringen struntar ofta i att rådfråga de berörda parterna när de föreslår en ny lag, förklarar han. Arbetarna behöver en röst i processen.

Den största landvinnningen för Egyptens arbetarrörelse de senaste åren har istället varit den gradvisa höjningen av minimilönen från 350 till 1 200 egyptiska pund (ungefär lika mycket i svenska kronor). Detta gäller dock endast statligt anställda, vars lön är svårreglerad då den består av förbluffande 80 procent bonus. Shaheer George skulle vilja se en genomgående förändring av lönestrukturen inom den statliga sektorn då stora löneskillnader finns mellan olika departement. Nästa steg är att inkludera privatanställda i minimilönesystemet, då dessa tjänar i snitt 60 procent av vad statligt anställda gör. Den största utmaningen är den informella sektorn i botten av lönepyramiden. Inom denna sektor arbetar fyra av tio egyptier och där saknas trygghet helt.

Att bygga upp en arbetarrörelse i

Egypten har visat sig vara svårare än väntat.

– Arbetare är oerfarna, de känner inte varandra utan strålar bara samman och anlitar en inkompetent ledare, säger Fatma Ramadan.

Yousef Qaryouti är direktör för FN:s arbetsmarknadsorgan ILO i Egypten och ser också svagheten hos de egyptiska fackföreningarna.

– Facken behöver bygga upp sin styrka så att de kan lobba för äkta dialog mellan arbetsgivare, anställda och staten. Det är bara så de kan inleda förhandlingar kring kollektivavtal, säger han, när vi träffas i ILO:s kolonialvilla i den välmående Kairostadsdelen Zamalek.

ILO:s roll i Egypten är bland annat att tillhandahålla ledarskapsutbildningar för fackliga representanter på lokal, regional och nationell nivå. Att bygga en fackföreningskultur kommer dock, liksom att bygga ett starkt civilsamhälle, att ta tid. Yousef Qaryouti tror ändå att det går åt rätt håll:

– Den här oklara situationen efter alla politiska förändringar kommer att hålla i sig ett tag. Men i slutändan kom-

»Vi i fackföreningarna är svaga och är hela tiden under attack.«

Strejkande arbetare vid Egyptiska Järn- och Stålfabriken.

mer arbetarna att hitta en lösning och organisera sig själva.

Fatma Ramadan är däremot inte lika optimistisk. Hon kallar avsättningen av Muhammad Mursi i somras för en kupp.

– Armén drog nytta av demonstrationerna mot Mursi och Muslimska brödraskapet. Nu har de återgått till Mubarak-erans förtryckande system under förevändningen att de bekämpar terrorism, säger hon.

Hon tar sommarens massakrer vid bland annat Rabaa-moskén som exempel. Det var då som hundratals personer dödades när militären slog ned Muslimska brödraskapets protester mot att Mursi hade avsatts.

– Hjärtvätten av media har gjort att folk tycker att detta var okej, säger Fatma Ramadan.

Tillbaka till Egyptiska Järn- och Stålfabriken. Där har Mahmoud Abduldaim och hans kollegor till sist nått en överenskommelse med ledningen och har avbrutit sin strejk. Till sommaren ska deras krav på bonusar och bättre skötsel av fabriken vara uppfyllda. Den som väntar får se. ■

Fakta/Egypten

Den 15 januari röstade drygt 38 procent av Egyptens 53 miljoner röstberättigade medborgare igenom en ny konstitution. 98 procent sade ja i folkomröstningen.

Militära rättegångar mot civila är även i fortsättningen tillåtna. Fackliga representanter fruktar att detta kan användas för att kväsa strejker på exempelvis militära industrier. Militären kontrollerar sedan Nassers tid en stor del av företagen i Egypten.

Rätten att organisera sig fackligt gäller inte på statliga arbetsplatser vilket är i strid med ILO:s konventioner, som Egypten har undertecknat. Det får bara finnas ett syndikat per yrke, till exempel för läkare och lärare. Även detta är i strid med ILO:s konventioner.

Det finns drygt 1 000 fria fackföreningar i Egypten.

De är huvudsakligen organiserade i två paraplyorganisationer där EDLC, *Egyptian Democratic Labour Congress*, har runt 300 fackföreningar och EFITU, *Egyptian Federation of Independent Trade Unions*, har runt 300 fackföreningar.